

Promemoria

Ny förordning om invasiva främmande arter

Klimat- och näringslivsdepartementet
KN2025/01024

Innehållsförteckning

1	Författningsförslag.....	3
1.1	Förslag till förordning om invasiva främmande arter.....	3
1.2	Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen	18
2	Bakgrund.....	20
3	En ny förordning om invasiva främmande arter	20
3.1	Den nya förordningens struktur.....	20
3.2	Enskildas ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter m.m.	21
3.3	Länsstyrelsens ansvar för utrotningsåtgärder	21
3.4	Länsstyrelsens ansvar för hanteringsåtgärder.....	22
4	Följdändringar i avfallsförordningen	22
5	Konsekvenser.....	23

1 Författningsförslag

Regeringen har följande förslag till författningstext.

1.1 Förslag till förordning om invasiva främmande arter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om invasiva främmande arter.

Förordningen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

2 § Förordningen är meddelad med stöd av

- 8 kap. 4 § miljöbalken när det gäller 1 kap. 5 §, 2 kap. 8 §, 3 kap. 1–9, 11 och 12 §§, 4 kap. 2 §, 3 § andra stycket, 10 § första stycket, 12 § andra stycket och 14–15 §§, 5 kap. 4 § första stycket och 8 §, 6 kap. 10 § första stycket, 11 § första stycket, 12 § och 16 § första och andra styckena,
- 8 kap. 11 § regeringsformen när det gäller 6 kap. 13 § första stycket och 14 §, och
- 8 kap. 7 § regeringsformen när det gäller övriga bestämmelser.

3 § Ord och uttryck i förordningen har samma betydelse som i förordning (EU) nr 1143/2014.

4 § Ansvarig myndighet enligt denna förordning är

- Havs- och vattenmyndigheten för arter som lever i vatten, och
- Naturvårdsverket för arter som lever på land.

5 § I bilaga 1 till denna förordning finns den nationella förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige som får upprättas enligt artikel 12.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 (den nationella förteckningen).

2 kap. Arter som inte är upptagna på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen

Arter som bör tas upp på unionsförteckningen

1 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden utföra en sådan riskbedömning som avses i artikel 5.1 i

förordning (EU) nr 1143/2014 i de fall som anges i artikel 5.2 andra stycket i EU-förordningen.

När en riskbedömning utförs ska den ansvariga myndigheten ge berörda myndigheter tillfälle att yttra sig.

2 § Om en riskbedömning visar att en art bör tas upp på unionsförteckningen, ska den ansvariga myndigheten lämna riskbedömningen till regeringen tillsammans med uppgifter om

1. hur kriterierna i artikel 4.3 i förordning (EU) nr 1143/2014 uppfylls, och

2. hur ett upptagande i unionsförteckningen är förenligt med Världshandelsorganisationens avtal om tillämpningen av sanitära och fytosanitära åtgärder (SPS-avtalet).

Innan uppgifter enligt första stycket 2 lämnas till regeringen ska den ansvariga myndigheten ge Kommerskollegium tillfälle att yttra sig.

Arter som bör tas upp på den nationella förteckningen

3 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden föreslå för regeringen

1. vilka arter som bör tas upp på den nationella förteckningen och vad som bör gälla för dem, och

2. vilka arter på den nationella förteckningen som bör omfattas av ett utökat regionalt samarbete enligt artikel 11 i förordning (EU) nr 1143/2014.

För varje art som föreslås enligt första stycket 1 ska den ansvariga myndigheten utföra en sådan riskbedömning som anges i artikel 5.1 i förordning (EU) nr 1143/2014. Myndigheten ska redovisa skälen för att bedöma arten som en invasiv främmande art och för att ta upp den på den nationella förteckningen.

De förslag som lämnas enligt första stycket 1 ska innehålla en konsekvensutredning och en bedömning av förslagets förenlighet med SPS-avtalet.

4 § Innan den ansvariga myndigheten lämnar förslag till regeringen enligt 3 § första stycket 1 ska myndigheten ge Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och andra berörda myndigheter tillfälle att yttra sig. Om förslaget kan antas ha betydelse för rennäringen eller samisk kultur ska även Sametinget ges tillfälle att yttra sig.

I 5 § förordningen (1994:2029) om tekniska regler finns bestämmelser om skyldighet att samråda med Kommerskollegium om utformningen av tekniska regler.

5 § Om den ansvariga myndigheten bedömer att en skogsträdart som används för virkesproduktion bör tas upp på den nationella förteckningen eller omfattas av ett utökat regionalt samarbete, ska Skogsstyrelsen ta fram ett förslag om vad som ska gälla för arten på mark som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) och lämna förslaget till den ansvariga myndigheten. Den ansvariga myndigheten ska i sitt förslag till regeringen

redovisa Skogsstyrelsens förslag, eventuella skillnader mellan myndigheternas förslag och skälen för förslagen.

Arter som bör omfattas av nödåtgärder

6 § Om det för en art som inte är upptagen på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen uppkommer en sådan situation som avses i artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014, ska Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket, inom sina ansvarsområden, underrätta regeringen och föreslå vilka nödåtgärder i form av förbud enligt artikel 7.1 i EU-förordningen som bör gälla för arten.

Den ansvariga myndigheten ska i enlighet med artikel 10.2 i förordning (EU) nr 1143/2014 underrätta Europeiska kommissionen och Europeiska unionens medlemsstater samt utföra den riskbedömning som avses i artikel 10.3 i EU-förordningen.

7 § Om en sådan art som avses i artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 inte kan tas upp på unionsförteckningen men situationen i övrigt är sådan att nödåtgärder bör vidtas, ska den ansvariga myndigheten

1. i underrättelsen till regeringen informera om detta, och
2. vidta de åtgärder som behövs för att arten ska kunna tas upp i den nationella förteckningen.

8 § De arter som anges i bilaga 2 till denna förordning omfattas av nödåtgärder i form av förbud enligt artikel 7.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 i den utsträckning som anges i bilagan.

3 kap. Förbud, undantag och tillstånd

Förbud för arter på den nationella förteckningen

1 § Om inte annat följer av 2–9 §§ får arter som är upptagna på den nationella förteckningen inte avsiktligt

1. föras in i landet,
2. hållas, inte heller i sluten förvaring,
3. födas upp, inte heller i sluten förvaring,
4. transporteras, utom till anläggning i samband med utrotning,
5. tillhandahållas på marknaden, förmedlas eller på annat sätt överlåtas,
6. användas,
7. odlas, inte heller i sluten förvaring,
8. tillåtas reproducera sig eller växa, inte heller i sluten förvaring, eller
9. släppas ut i miljön.

Generella undantag för arter på den nationella förteckningen

2 § Förbuden i 1 § gäller inte om hanteringen av arten omfattas av ett tillstånd enligt 11 §.

3 § Förbuden i 1 § 2, 4 och 6 gäller inte för djur som förevisas i djurparker, om djuret fanns i djurparken innan arten togs upp på den nationella förteckningen och alla lämpliga åtgärder har vidtagits för att förhindra att djuret kan reproducera sig.

4 § Förbuden i 1 § 2 och 4–6 gäller inte för arter i kommersiella lager under en period av ett år från det att arten togs upp på den nationella förteckningen, om

1. arten fanns hos innehavaren innan den togs upp på den nationella förteckningen,
2. arten hålls i sluten förvaring, och
3. alla lämpliga åtgärder har vidtagits för att förhindra att arten kan reproducera sig eller ta sig ut.

5 § I fråga om befintliga bestånd och förekomster av arter gäller förbudet i 1 § 8 endast för en statlig myndighet, kommun eller region som äger eller innehar särskild rätt till en fastighet.

Artspecifika undantag för arter på den nationella förteckningen

6 § Förbudet i 1 § 1 gäller inte spärroxbär *Cotoneaster divaricatus*. För arten gäller förbuden i 1 § 2–9 endast i Gotlands och Kalmar län.

7 § Förbuden i 1 § 1–8 gäller inte mink *Neovison vison* som används eller ska användas för pälsdjursuppfödning.

8 § Förbuden i 1 § 1–9 gäller inte

1. frösterila hybrider med vresros *Rosa rugosa*, eller
2. exemplar av kaukasiskt fetblad *Phedimus spurius* och sibiriskt fetblad *Phedimus hybridus* som används eller ska användas på sedum- eller vegetationstak, om taken uppförts innan eller högst tre år efter att arten tagits upp på den nationella förteckningen.

9 § Förbudet i 1 § 8 gäller inte befintliga bestånd av parkslide *Reynoutria japonica* (inklusive jätteslide *Reynoutria sachalinensis* och hybridslide *Reynoutria x bohemica*) som inte riskerar att sprida sig.

Förbud och undantag för arter på unionsförteckningen

10 § Bestämmelser om förbud som avser invasiva främmande arter som är upptagna på unionsförteckningen finns i artikel 7.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

I samma förordning finns bestämmelser om att det trots förbuden är möjligt att under särskilda förutsättningar ha sådana arter som sällskapsdjur eller kommersiellt hantera sådana arter (artiklarna 31 och 32).

Tillstånd till viss hantering av arter

11 § Tillstånd för verksamhet med arter som är upptagna på den nationella förteckningen får beviljas för

1. forskning eller annan vetenskaplig verksamhet inklusive efterföljande medicinsk användning eller ex situ-bevarande av arter,
2. annan verksamhet än forskning och vetenskaplig verksamhet, om det är nödvändigt av tvingande hänsyn till allmänintresset, inbegripet sociala och ekonomiska hänsyn, och
3. import och införsel av amerikansk hummer *Homarus americanus*.

Ett tillstånd enligt första stycket 1 och 2 får endast lämnas om de villkor som anges i artikel 8.2–3 i förordning (EU) nr 1143/2014 är uppfyllda.

Ett tillstånd får förenas med de villkor som behövs för hantering av arten.

12 § Ett tillstånd får enligt 24 kap. 3 § miljöbalken under vissa förutsättningar helt eller delvis återkallas.

Ett tillstånd enligt 11 § första stycket 1 och 2 får även återkallas om de förutsättningar som anges i artikel 8.5 i förordning (EU) nr 1143/2014 är uppfyllda.

13 § Bestämmelser om tillstånd och återkallelse av tillstånd för verksamhet med arter som är upptagna på unionsförteckningen finns i artiklarna 8.1, 8.5 och 9.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

14 § Frågor om tillstånd och återkallelse av tillstånd för verksamhet med arter som är upptagna på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen prövas av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket, inom myndigheternas respektive ansvarsområden.

Den ansvariga myndigheten ska offentliggöra den information om tillstånd som anges i artikel 8.7 i förordning (EU) nr 1143/2014.

4 kap. Åtgärder mot invasiva främmande arter

Anmälan och information när en invasiv främmande art upptäcks

1 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden fullgöra den anmälnings- och informationsskyldighet som följer av artikel 16.2 i förordning (EU) nr 1143/2014 vid tidig upptäckt av introduktion eller förekomst av en art som är upptagen på unionsförteckningen.

Utrotningsåtgärder

2 § Länsstyrelsen ska besluta om utrotningsåtgärder för arter som

1. är upptagna på unionsförteckningen och som inte omfattas av hanteringsåtgärder, eller
2. omfattas av nödatgärder.

Länsstyrelsen får besluta om utrotningsåtgärder för arter som är upptagna på den nationella förteckningen och som inte omfattas av hanteringsåtgärder.

Länsstyrelsen ansvarar för att utrotningsåtgärderna verkställs.

3 § I fråga om arter som omfattas av krav på anmälan enligt artikel 16.2 i förordning (EU) nr 1143/2014, ska länsstyrelsen vidta åtgärder i enlighet med artikel 17.1 i EU-förordningen och underrätta den ansvariga myndigheten om åtgärderna.

Efter tidig upptäckt av introduktion eller förekomst av arter som är upptagna på den nationella förteckningen eller som omfattas av nödatgärder ska utrotningsåtgärder vidtas skyndsamt.

4 § Länsstyrelsen får överlåta åt en kommun som begär det att inom kommunen ansvara för de uppgifter som länsstyrelsen har enligt 2 och 3 §§.

5 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden övervaka att utrotningen av invasiva främmande arter är effektiv och vid behov se till att åtgärderna samordnas nationellt.

Den ansvariga myndigheten får, om det behövs för effektiv utrotning på nationell nivå, besluta att ta över de uppgifter som länsstyrelsen har enligt 2 och 3 §§.

Undantag från skyldigheten att utrota arter

6 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden bedöma om arter som är upptagna på unionsförteckningen bör undantas från utrotning på grund av att ett eller flera villkor i artikel 18.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 är uppfyllda.

Om myndigheten anser att en art som är upptagen på unionsförteckningen inte bör utrotas, ska den underrätta regeringen om detta. Myndigheten ska även vidta de åtgärder och fatta de beslut som krävs enligt artikel 18.1 och 18.4 i EU-förordningen.

Hanteringsåtgärder

7 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden i enlighet med artikel 19.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 identifiera vilka av de arter som är upptagna på unionsförteckningen som har stor spridning i Sverige och därmed ska omfattas av hanteringsåtgärder.

Den ansvariga myndigheten ska även identifiera vilka av de arter som är upptagna på den nationella förteckningen som, i hela eller delar av landet, inte är möjliga att utrota och därmed ska omfattas av hanteringsåtgärder.

8 § Den ansvariga myndigheten ska utreda vilka hanteringsåtgärder som krävs enligt artikel 19.1–19.3 i förordning (EU) nr 1143/2014 när det gäller arter som är upptagna på unionsförteckningen och som

1. inte ska utrotas enligt artikel 18 i förordning (EU) nr 1143/2014, eller

2. har stor spridning enligt myndighetens bedömning.

Den ansvariga myndigheten ska även utreda vilka hanteringsåtgärder som krävs för arter som är upptagna på den nationella förteckningen och som enligt myndighetens bedömning inte är möjliga att utrota i hela eller delar av landet.

9 § Den ansvariga myndigheten ska i ett hanteringsprogram redovisa de hanteringsåtgärder som till följd av 8 § och föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 11 § gäller för en art. Programmet ska hållas aktuellt.

10 § Länsstyrelsen ska besluta om och vidta hanteringsåtgärder i den utsträckning som följer av föreskrifter och hanteringsprogram som gäller för en art.

Länsstyrelsen får överlåta åt en kommun som begär det att inom kommunen ansvara för de uppgifter som länsstyrelsen har enligt första stycket.

11 § I fråga om hanteringsåtgärder på mark som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) och som gäller skogsträdarter som används för virkesproduktion ska det som sägs i 8 och 9 §§ om den ansvariga myndigheten och det som sägs i 10 § om länsstyrelsen i stället gälla Skogsstyrelsen.

Återställandeåtgärder

12 § Länsstyrelsen ska besluta om och vidta återställandeåtgärder i enlighet med artikel 20 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Länsstyrelsen ska även, med tillämpning av artikel 20 i EU-förordningen, besluta om och vidta återställandeåtgärder i fråga om arter som finns upptagna på den nationella förteckningen.

Länsstyrelsen får överlåta åt en kommun som begär det att inom kommunen ansvara för de uppgifter som länsstyrelsen har enligt första och andra styckena.

Tillsyn

13 § Bestämmelser om tillsyn finns i 26 kap. miljöbalken och 2 kap. 6, 8 och 10 §§ miljötillsynsförordningen (2011:13).

Tillsynsmyndigheten ska utföra de inspektioner som avses i artikel 8.8 i förordning (EU) nr 1143/2014.

14 § Länsstyrelsen får, i samband med tillsyn, omhänderta och hålla kvar en art som

1. är upptagen på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen, eller

2. omfattas av nödåtgärder.

Om länsstyrelsen omhändertar eller håller kvar en art får myndigheten, på ägarens bekostnad, förstöra, avliva eller vidta andra åtgärder som behövs för att förhindra introduktion, eller förhindra eller begränsa spridning av arten. Länsstyrelsen får även besluta att ge ägare av ett

sällskapsdjur möjlighet att överlämna djuret i enlighet med artikel 31.3 och 31.4 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller denna förordning.

5. kap. Offentliga kontroller

1 § Livsmedelsverket ska utföra de kontroller som avses i artikel 15.2 i förordning (EU) nr 1143/2014 för de kategorier av varor som

1. är levande animaliska livsmedel för omedelbar konsumtion, eller
2. ska anmälas till Livsmedelsverket enligt föreskrifter meddelade med stöd av denna förordning eller beslutade nödgärder enligt artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

2 § Jordbruksverket ska utföra de kontroller som avses i artikel 15.2 i förordning (EU) nr 1143/2014 för de kategorier av varor som

1. är föremål för växtskyddskontroll eller veterinär gränskontroll inför import, eller
2. ska anmälas till Jordbruksverket enligt föreskrifter meddelade med stöd av denna förordning eller enligt nödgärder beslutade enligt artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

3 § Det som gäller för kontroller i fråga om arter i unionsförteckningen enligt artikel 15.1–6 i förordning (EU) nr 1143/2014 samt 1 och 2 §§ ska även gälla arter på den nationella förteckningen.

4 § Livsmedelsverket och Jordbruksverket får, i samband med kontroll enligt artikel 15 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller 3 §, hålla kvar en art som

1. är upptagen på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen, eller
2. omfattas av nödgärder.

Om Livsmedelsverket eller Jordbruksverket håller kvar en art ska myndigheten snarast möjligt underrätta den myndighet som är ansvarig för arten enligt ansvarsfördelningen i 1 kap. 4 §.

5 § Om oförtullade arter som omfattas av införselförbud enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller 3 kap. 1 § 1 hålls kvar, ska Tullverket snarast möjligt underrätta

1. Livsmedelsverket och Jordbruksverket enligt den fördelning av kontrollansvar som anges i 1 och 2 §§, och
2. den myndighet som är ansvarig för arten enligt ansvarsfördelningen i 1 kap. 4 §.

6 § Oförtullade levande djur som hålls kvar på grund av att de omfattas av införselförbud enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller 3 kap. 1 § 1 ska förvaras i en anläggning som är godtagbar från djurskyddssynpunkt och som är utformad och hålls i sådant skick att djuret inte kan ta sig ut eller reproducera sig.

7 § Oförtullade växter och organismer som hålls kvar på grund av att de omfattas av införselförbud enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1143/2014

eller 3 kap. 1 § 1 ska förvaras på en plats som är lämplig för växten eller organismen och som är inrättad så att frö, sporer eller livskraftiga delar inte kan slippa ut eller reproducera sig.

8 § Livsmedelsverket och Jordbruksverket får, i samband med kontroll eller kvarhållande, på ägarens bekostnad förstöra, avliva, avvisa eller vidta andra åtgärder som behövs för att förhindra introduktion, eller förhindra eller begränsa spridning av en art som

1. är upptagen på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen, eller
2. omfattas av nödåtgärder.

6 kap. Övriga bestämmelser

Arters spridningsvägar

1 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder för arters spridningsvägar som krävs enligt artikel 13 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Innan myndigheten beslutar att anta eller ändra en handlingsplan för en arts spridningsvägar ska myndigheten ge Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och andra berörda myndigheter tillfälle att yttra sig. Om handlingsplanen kan antas ha betydelse för rennäringen eller samisk kultur ska även Sametinget ges tillfälle att yttra sig.

Bestämmelser om allmänhetens deltagande finns i artikel 26 i förordning (EU) nr 1143/2014. Bestämmelser om strategiska miljöbedömningar finns i 6 kap. miljöbalken och i miljöbedömningsförordningen (2017:966).

2 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden identifiera prioriterade spridningsvägar för de arter som är upptagna på den nationella förteckningen och redovisa dessa i en handlingsplan.

Övervakningssystem

3 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden se till att det finns ett sådant övervakningssystem som avses i artikel 14 i förordning (EU) nr 1143/2014. Övervakningssystemet ska tillämpas på arter som är upptagna på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen och på arter som omfattas av nödåtgärder.

4 § Statliga myndigheter och kommuner som ansvarar för eller utför miljöövervakning ska underrätta den ansvariga myndigheten om förekomster i miljön av arter som är upptagna på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen, eller som omfattas av nödåtgärder. Underrättelsen ska göras skyndsamt när det gäller förekomster av arter som tidigare har utrotats eller inte har funnits i landet.

Informationsskyldighet

5 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden underrätta och informera Europeiska kommissionen, andra medlemsstater och tredjeländer i den utsträckning som följer av artikel 19.5 i förordning (EU) nr 1143/2014. Om det finns en betydande risk att spridningen av en art påverkar Norge, ska Norge underrättas.

6 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska inom sina ansvarsområden fullgöra den anmälnings- och informationsskyldighet som följer av artikel 17.1 och 17.4 samt artikel 31.2 i förordning (EU) nr 1143/2014. Informationen som lämnas enligt artikel 31.2 i EU-förordningen ska även riktas till den som utan att vara ägare är djurhållare.

Rapportering till Europeiska kommissionen

7 § Naturvårdsverket ska lämna de uppgifter till Europeiska kommissionen som följer av artikel 24.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 och de genomförandeakter som kommissionen antar med stöd av artikel 24.4 i EU-förordningen.

8 § Havs- och vattenmyndigheten ska inom sina ansvarsområden förse Naturvårdsverket med den information som verket behöver för att lämna uppgifter enligt 7 §.

9 § Länsstyrelsen ska bistå med de uppgifter som behövs för att den ansvariga myndigheten ska kunna fullgöra sitt ansvar enligt 7 och 8 §§.

Rätt att meddela föreskrifter

10 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket får inom sina ansvarsområden meddela ytterligare föreskrifter om

1. metoder för att utrota invasiva främmande arter,
2. återställandeåtgärder enligt artikel 20 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller 4 kap. 12 §,
3. hållande av sällskapsdjur enligt artikel 31 i förordning (EU) nr 1143/2014,
4. förevisning av djur i djurparker enligt 3 kap. 3 §, och
5. lagerhållning enligt artikel 32 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller 3 kap. 4 §.

Myndigheten ska ge Jordbruksverket tillfälle att yttra sig innan föreskrifterna meddelas.

11 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket får inom sina ansvarsområden meddela föreskrifter om

1. hanteringsområden och hanteringsåtgärder enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1143/2014 för arter som är upptagna på unionsförteckningen och har stor spridning i Sverige, och
2. hanteringsområden och hanteringsåtgärder för arter som är upptagna på den nationella förteckningen.

Innan föreskrifter meddelas ska myndigheten ge Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och andra berörda myndigheter tillfälle att yttra sig. Om föreskrifterna kan antas ha betydelse för rennäringen eller samisk kultur ska även Sametinget ges tillfälle att yttra sig.

Bestämmelser om allmänhetens deltagande finns i artikel 26 i förordning (EU) nr 1143/2014. Bestämmelser om strategiska miljöbedömningar finns i 6 kap. miljöbalken och i miljöbedömningsförordningen (2017:966).

12 § I fråga om hanteringsåtgärder på mark som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) och som gäller skogsträdarter som används för virkesproduktion ska det som sägs om

1. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i 10 och 11 §§ i stället gälla Skogsstyrelsen, och

2. Skogsstyrelsen i 11 § andra stycket i stället gälla Naturvårdsverket.

13 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket får inom sina ansvarsområden meddela föreskrifter om verkställigheten av 3 kap. 11–13 §§.

Innan föreskrifter meddelas ska myndigheten ge Tullverket tillfälle att yttra sig.

14 § Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket får inom sina ansvarsområden meddela föreskrifter om verkställigheten av 7–9 §§.

15 § Innan Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket meddelar föreskrifter enligt denna förordning ska myndigheterna ge varandra tillfälle att yttra sig.

16 § Livsmedelsverket får meddela ytterligare föreskrifter om genomförandet av sådan offentlig kontroll som följer av artikel 15 i förordning (EU) nr 1143/2014 eller 5 kap. 3 §, i fråga om de kategorier av varor som är levande animaliska livsmedel för omedelbar konsumtion. Livsmedelsverket får även meddela föreskrifter om avgifter för sådana kontroller.

Jordbruksverket får meddela sådana föreskrifter som anges i första stycket avseende andra kategorier av varor än levande animaliska livsmedel för omedelbar konsumtion.

Innan föreskrifter meddelas ska Livsmedelsverket och Jordbruksverket ge varandra samt Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Tullverket tillfälle att yttra sig.

Avgifter

17 § Bestämmelser om avgifter finns i förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken.

Straff och förverkande

18 § Bestämmelser om straff och förverkande finns i 29 kap. miljöbalken.

Överklagande

19 § Bestämmelser om överklagande finns i 19 kap. 1 § miljöbalken.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Genom förordningen upphävs förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter.

Nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige

Djur

Däggdjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn
<i>Neovison vison</i>	Mink

Fisk

Vetenskapligt namn	Svenskt namn
<i>Ameiurus nebulosus</i>	Brun dvärgmal
<i>Carassius gibelio</i>	Silverruda
<i>Coregonus muksun</i>	Muksun
<i>Coregonus peled</i>	Peledsik
<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>	Marmorkarp
<i>Ictalurus punctatus</i>	Prickig dvärgmal
<i>Misgurnus</i> spp. (<i>Misgurnus amamianus</i> , <i>Misgurnus anguillicaudatus</i> , <i>Misgurnus bipartitus</i> , <i>Misgurnus buphoensis</i> , <i>Misgurnus chipisaniensis</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Misgurnus dabryanus</i> , <i>Misgurnus mohoity</i> , <i>Misgurnus multimaculatus</i> , <i>Misgurnus nahangensis</i> , <i>Misgurnus nikolskyi</i> och <i>Misgurnus tonkinensis</i>)	Väderfiskar
<i>Neogobius melanostomus</i>	Svartmunnad smörbult
<i>Oncorhynchus gorbuscha</i>	Puckellax
<i>Pimephales promelas</i>	Knölskallelöja
<i>Ponticola kessleri</i>	Storhuvad smörbult

Marina evertebrater

Vetenskapligt namn	Svenskt namn
<i>Homarus americanus</i>	Amerikansk hummer
<i>Rapana venosa</i>	Apelsinläpp
<i>Sinanodonta woodiana</i>	Kinesisk dammussla

Växter

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn
<i>Cotoneaster divaricatus</i>	Spärroxbär
<i>Cotula coronopifolia</i>	Strandkotula
<i>Crassula helmsii</i>	Sydfyrling
<i>Elodea canadensis</i>	Vattenpest
<i>Lupinus nootkatensis</i>	Sandlupin
<i>Lupinus polyphyllus</i>	Blomsterlupin
<i>Nymphoides peltata</i>	Sjögull
<i>Phedimus hybridus</i>	Sibiriskt fetblad
<i>Phedimus spurius</i>	Kaukasiskt fetblad
<i>Reynoutria japonica</i> (inklusive <i>Reynoutria sachalinensis</i> och <i>Reynoutria x bohemica</i>)	Parkslide (inklusive jätteslide och hybridslide)
<i>Rosa rugosa</i>	Vresros
<i>Solidago canadensis</i>	Kanadensiskt gullris
<i>Solidago gigantea</i>	Höstgullris

Arter som omfattas av nödåtgärder

Arter som omfattas av nödåtgärder enligt 2 kap. 8 §	Tillämpliga förbud i förordning (EU) nr 1143/2014
<i>Obama nungara</i> (lövplattmask)	Artikel 7.1 b, c, f och g

1.2 Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1, 1 c och 1 d §§ avfallsförordningen (2020:614) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Den som har bioavfall ska sortera ut åtminstone följande avfallsslag och förvara dem skilda från varandra och från annat avfall:

1. biologiskt nedbrytbart trädgårds- eller parkavfall som innehåller *parkslide eller invasiva främmande arter som finns upptagna på unionsförteckningen enligt förordningen (EU) nr 1143/2014,*

1. biologiskt nedbrytbart trädgårds- eller parkavfall som innehåller *en art som är upptagen på Europeiska kommissionens förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse (unionsförteckningen) enligt förordning (EU) nr 1143/2014, eller en art som är upptagen på den nationella förteckningen eller omfattas av nöddåtgärder, enligt förordningen (2026:0000) om invasiva främmande arter,*

2. annat biologiskt nedbrytbart trädgårds- eller parkavfall än sådant som avses i 1, och

3. biologiskt nedbrytbart livsmedels- eller köksavfall.

Första stycket 3 omfattar ätlig olja eller liknande flytande ätligt fett men inte annat flytande bioavfall.

Om det finns ett beslut om dispens från separat insamling enligt 13 b § av de avfallsslag som anges i första stycket eller föreskrifter om undantag från kraven på separat insamling som omfattar avfallsslagen ska utsortering i stället göras på ett sätt som möjliggör en insamling enligt beslutet eller föreskrifterna.

1 c §²

I 15 kap. 10 § miljöbalken finns bestämmelser om val av behandlingsmetod när en kommun eller någon annan yrkesmässigt samlar in och behandlar bioavfall.

Bioavfall som innehåller *parkslide eller invasiva främmande arter som finns upptagna på unionsförteckningen enligt förord-*

Bioavfall som innehåller vissa invasiva främmande arter ska förbrännas eller behandlas på

¹ Senaste lydelse 2022:1871.

² Senaste lydelse 2025:15.

ning (EU) nr 1143/2014 ska dock förbrännas eller behandlas på annat sätt som förhindrar spridning av dessa arter.

annat sätt som förhindrar spridning av arterna. Det gäller arter som

1. är upptagna på unionsförteckningen enligt förordning (EU) nr 1143/2014, eller

2. är upptagna på den nationella förteckningen eller som omfattas av nödåtgärder, enligt förordningen (2026:0000) om invasiva främmande arter.

1 d §³

Fastighetsinnehavaren eller den som har nyttjanderätt till en fastighet ska ta hand om trädgårds- och parkavfall som är kommunalt avfall genom att

1. kompostera avfallet på fastigheten, eller

2. lämna avfallet på en plats där det hämtas eller tas emot av kommunen.

Fastighetsinnehavaren får i stället på sin fastighet elda avfallet, om

1. avfallet har producerats på fastigheten eller på närliggande fastigheter,

2. eldning är en lämplig hantering,

3. eldningen sker i mindre omfattning och på ett sätt som medför endast ringa eller helt tillfälliga störningar i närområdet, och

4. eldningen inte strider mot föreskrifter som kommunen har meddelat med stöd av 1 e §.

Trädgårds- och parkavfall som innehåller parkslide eller invasiva främmande arter som finns upptagna på unionsförteckningen enligt förordning (EU) nr 1143/2014 ska dessutom hanteras på ett sätt som förhindrar spridning av dessa arter.

Trädgårds- och parkavfall som innehåller vissa invasiva främmande arter ska dessutom hanteras på ett sätt som förhindrar spridning av arterna. Det gäller arter som

1. är upptagna på unionsförteckningen enligt förordning (EU) nr 1143/2014, eller

2. är upptagna på den nationella förteckningen eller som omfattas av nödåtgärder, enligt förordningen (2026:0000) om invasiva främmande arter.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

³ Senaste lydelse 2025:15.

2 Bakgrund

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter fastställs vissa regler för att förebygga, minimera och mildra de negativa effekterna på biologisk mångfald av introduktion och spridning av invasiva främmande arter inom unionen. Bestämmelserna gäller för de arter som är upptagna på Europeiska kommissionens förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse (unionsförteckningen). Medlemsstaterna får även upprätta en nationell förteckning över invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse och vid behov tillämpa vissa av de åtgärder som regleras i förordning (EU) nr 1143/2014.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten lämnade i juni 2023 in en hemställan till regeringen med förslag om att införa en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige (den nationella förteckningen). I hemställan föreslås bland annat ändringar i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter, som innehåller kompletterande bestämmelser till förordning (EU) nr 1143/2014. Förslaget har remitterats. Förslaget och lämnade remissynpunkter finns på regeringens webbplats.

Regeringen har nu, mot bakgrund av de remissvar som lämnats, tagit fram ett omarbetat förslag till reglering av en nationell förteckning. Eftersom införandet av en nationell förteckning förutsätter ett stort antal nya bestämmelser och ändringar i befintlig reglering föreslås att förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter upphävs och en ny förordning om invasiva främmande arter antas. Författningsförslaget remitteras tillsammans med förslag om följdändringar i avfallsförordningen (2020:614).

3 En ny förordning om invasiva främmande arter

3.1 Den nya förordningens struktur

Den föreslagna nya förordningen om invasiva främmande arter innehåller dels kompletterande bestämmelser till förordning (EU) nr 1143/2014 om de arter som är upptagna på unionsförteckningen, dels bestämmelser som rör de arter som omfattas av den nationella förteckningen. Förordningen är indelad i sex kapitel. Kapitel 1 innehåller inledande bestämmelser om bland annat vilka myndigheter som är ansvariga enligt förordningen och att den nationella förteckningen omfattar de arter som anges i bilaga 1 till förordningen. I kapitel 2 finns bestämmelser om arter som inte är upptagna på vare sig unionsförteckningen eller den nationella förteckningen och hur de ansvariga myndigheterna ska förfara om de anser att en art bör tas upp på unionsförteckningen eller den nationella förteckningen, eller omfattas

av nödåtgärder. Kapitel 3 innehåller bestämmelser om förbud, undantag och tillstånd för hantering av arterna. När det gäller arter som är upptagna på den nationella förteckningen finns såväl generella som artspecifika undantag från förbuden. Det anges vidare bland annat under vilka förutsättningar tillstånd för hantering av arter kan beviljas och vilken myndighet som beslutar om det. I kapitel 4 finns bestämmelser om åtgärder mot invasiva främmande arter, så som utrotningsåtgärder, hanteringsåtgärder, återställandeåtgärder och tillsyn. Kapitel 5 gäller offentliga kontroller som utförs vid svenska gränsen. Det sista kapitlet, kapitel 6, innehåller bestämmelser om bland annat rapportering till Europeiska kommissionen, föreskriftsrätt för myndigheter och upplysningar om avgifter, straff och förverkande samt överklagande.

I den nya föreslagna förordningen har vissa materiella ändringar gjorts jämfört med det tidigare remitterade förslaget. De huvudsakliga ändringarna beskrivs i det följande.

3.2 Enskildas ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter

I 3 kap. 1 § i den föreslagna nya förordningen om invasiva främmande arter anges de förbud som gäller alla och envar kopplat till de arter som föreslås omfattas av den nationella förteckningen. Enligt 3 kap. 1 § 8 är det inte tillåtet att avsiktligt tillåta att arter reproducerar sig eller växer. Förbudet innebär en skyldighet för en fastighetsägare eller någon med särskild rätt till en fastighet, att vidta rimliga åtgärder för att bekämpa arter på fastigheten. Enligt vad som nu föreslås ska förbudet, till skillnad från det tidigare remitterade förslaget, endast omfatta statliga, kommunala eller regionala ägare eller innehavare med särskild rätt till en fastighet (3 kap. 5 §). Endast det allmänna föreslås därmed omfattas av skyldigheten att åtgärda befintliga bestånd och förekomster av arter som är upptagna på den nationella förteckningen, medan privatpersoner och företag inte har något sådant ansvar. Samtidigt kan staten, beroende på resurser och prioriteringar, i enskilda fall ta ansvar för bekämpning av arter på privata fastigheter. För privata fastighetsägare och andra enskilda gäller därmed endast de förbud mot aktivt handlande i fråga om invasiva främmande arter, så som bland annat införsel, odling, transport eller utsläpp av arter i miljön.

I det tidigare remitterade förslaget ingick en ny bestämmelse, 58 §, som gav länsstyrelsen befogenhet att hålla kvar och omhändertaga arter i samband med tillsyn, liksom att bland annat besluta om avlivning eller förstöring. I den nya föreslagna förordningen följer dessa befogenheter av 4 kap. 14 §, som även innefattar de nuvarande reglerna i 10, 48 och 50 §§ förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter.

3.3 Länsstyrelsens ansvar för utrotningsåtgärder

Bestämmelsen om länsstyrelsens ansvar att besluta om utrotningsåtgärder i 4 kap. 2 § i den nya föreslagna förordningen är ändrad jämfört med det

tidigare remitterade förslaget. Det remitterade förslaget innehöll en skyldighet för länsstyrelsen att vidta utrotningsåtgärder för arter som är upptagna på den nationella förteckningen medan länsstyrelsen nu föreslås *få* besluta om sådana åtgärder. Ändringen bedöms vara nödvändig för att länsstyrelsen ska kunna anpassa sitt arbete utifrån rådande prioriteringar och resurser. Vid tidig upptäckt av introduktion eller förekomst av dessa arter, eller arter som omfattas av nödatgärder, *ska* emellertid utrotningsåtgärder vidtas skyndsamt.

3.4 Länsstyrelsens ansvar för hanteringsåtgärder

I det tidigare remitterade förslaget angavs i bilagan till förordningen vilka arter som omfattas av hanteringsåtgärder. Enligt 4 kap. 6 § andra stycket i den föreslagna nya förordningen är det i stället den ansvariga myndigheten som ska identifiera vilka av de arter som är upptagna på den nationella förteckningen som inte är möjliga att utrota i hela eller del av landet, och därmed ska omfattas av hanteringsåtgärder. En art kan anses omfattas av hanteringsåtgärder när föreskrifter om detta har meddelats enligt 6 kap. 11 § eller ett hanteringsprogram har fastställts enligt 4 kap. 9 § i den nya föreslagna förordningen. När en art omfattas av hanteringsåtgärder gäller inte länsstyrelsens befogenhet enligt 4 kap. 2 § att besluta om utrotningsåtgärder.

Enligt 4 kap. 10 § föreslås att länsstyrelsen beslutar om och vidtar hanteringsåtgärder i den utsträckning som följer av tillämpliga föreskrifter och hanteringsprogram. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna i fråga om hanteringsåtgärder blir därmed tydliga. Enligt 6 kap. 11 § får de ansvariga myndigheterna meddela föreskrifter om hanteringsåtgärder, och kan därmed ge länsstyrelsen i uppgift att fatta beslut och vidta åtgärder i fråga om en viss art. I sådana föreskrifter kan länsstyrelsen till exempel ges i uppgift att ta fram en handlingsplan eller kartläggning för länet utifrån vissa fastställda parametrar eller att fatta beslut om åtgärder såsom inneslutning eller utrotning i enskilda fall. Regleringen innebär inte någon föreskriftsrätt för länsstyrelsen i fråga om invasiva främmande arter. Förslagen om hanteringsåtgärder omfattar både arter som är upptagna på unionsförteckningen och den nationella förteckningen.

4 Följdändringar i avfallsförordningen

Förbudet mot att släppa ut de arter som är upptagna på den nationella förteckningen i miljön enligt 3 kap. 1 § 9 i den nya föreslagna förordningen innebär bland annat att växtdelar, som fröer eller rötter, inte får spridas eller lämnas i naturen. Därmed föreslås även följdändringar i avfallsförordningen.

5 Konsekvenser

Införandet av en nationell förteckning över invasiva främmande arter och den reglering som förteckningen omgärdas av förväntas leda till att spridningen av de utpekade arterna minskar och därmed ha positiva effekter för den biologiska mångfalden. Samtidigt innebär den föreslagna regleringen att det ansvar som läggs på privata fastighetsägare inte är lika omfattande som det som tidigare föreslagits. Förslaget om att privata fastighetsägare ska undantas från förbudet mot att tillåta att arter reproducerar sig eller växer innebär en mindre långtgående reglering. Det kan därmed antas att spridningen inte hindras i samma utsträckning som hade varit fallet enligt det tidigare förslaget eftersom privata fastighetsägare inte är skyldiga att bekämpa befintliga förekomster och bestånd av arter som är upptagna på den nationella förteckningen, på sin fastighet. Genom förbudet mot att släppa ut arter i miljön kvarstår emellertid skyldigheten att inte sprida arterna. Detta gäller även för privata fastighetsägare.

För länsstyrelsens del medför den föreslagna regleringen, jämfört med det tidigare förslaget, att arbetsuppgifterna blir mindre omfattande eftersom tillsyn över efterlevnaden av förbudet mot att tillåta en art att växa eller reproducera sig inte kommer att behöva utföras på privat mark. Detta gäller främst etablerade arter och arter med stor spridning. Även om privata fastighetsägare, i fråga om befintliga förekomster, inte har någon skyldighet att förhindra att arter växer eller reproducerar sig, så medger de nationella reglerna att myndigheterna kan genomföra prioriterade insatser på privat mark för att till exempel förebygga vidare spridning av en nyligen etablerad invasiv främmande art. Vidare har flera av de arter som föreslås omfattas av den nationella regleringen ännu inte hittats i landet. I dessa fall syftar förslagen främst till att förhindra att arterna kommer in och etablerar sig. I detta avseende omfattar förordningen flera kontrollfunktioner som ska upprätthållas av utpekade myndigheter, främst genom tillsyn och gränskontroller. Dessutom kan allmänheten få kunskap om vilka arter som omfattas och de risker som finns vid en införsel genom de ansvariga myndigheternas informationsinsatser.

De kostnader som uppkommer för Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, med anledning av de ytterligare arbetsuppgifter som den nationella förteckningen medför, bedöms rymmas inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar. För att länsstyrelserna ska kunna fullgöra uppgiften krävs finansiering inom befintliga anslag för dessa syften.

Den föreslagna förordningen om invasiva främmande arter pekar ut flera myndigheter och deras ansvar i det nationella arbetet med invasiva främmande arter. Utöver Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna har Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Tullverket, Skogsstyrelsen och Sametinget ett ansvar. Flera andra myndigheter som förvaltar mark- eller vattenmiljöer berörs av arbetet med invasiva främmande arter och genomför redan i dag insatser för att förhindra spridning av dessa. Insatserna görs framför allt mot arter som är reglerade genom förordning (EU) nr 1143/2014, men i många fall görs

även insatser mot arter som föreslås tas upp på den nationella förteckningen och som idag inte omfattas av någon reglering.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har inrättat ett nationellt samverkansråd där flera myndigheter deltar utöver de redan nämnda såsom Fortifikationsverket, Försvarsinspektören för hälsa och miljö, Försvarmakten, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Statens fastighetsverk, Trafikverket, Transportstyrelsen, Polisen och Åklagarmyndigheten. Dessutom deltar Sveriges kommuner och regioner, SKR, i myndigheternas samverkan om metodutveckling av olika insatser, erfarenhetsutbyte med mera

Bestämmelserna i den nya förordningen om invasiva främmande arter ökar kraven på insatser generellt för myndigheter med ansvar för förvaltning av mark- och vattenmiljöer. Insatser bedöms kunna finansieras inom ramen för berörda myndigheters förvaltningsanslag. Även regioner och kommuner där invasiva främmande arter etablerat sig får utökade krav. Eventuella kostnader bedöms kunna hanteras inom befintliga ramar.

I fråga om övriga konsekvenser av regleringen hänvisas till konsekvensanalyserna i det tidigare remitterade förslaget.